

Orimattilan kaupunki

Esiopetuksen kulttuurikasvatus- suunnitelma

2016

Liite esiopetussuunnitelmaan

Sisällysluettelo

Kulttuuripolulla.....	3
Pohdittavaksi ja suunnittelun tueksi.....	4
Kulttuuri- ja taiteenalat.....	5
Arviointilomake.....	6
Kuvapolku.....	7
Projekti.....	10
Orimattilassa.....	12
Vinkit ja linkit.....	14

Työryhmä:

Lilli Norra-Frisk, Ito
Agnieszka Robak-Haikonen, Ih
Henrika Suna, Orimattilan kaupungin kulttuuritoimenjohtaja
Helena Lankinen, lastenkuvataideohjaaja
Sirku Palokangas, kuvataideopettaja

Kuvitus ja taitto:

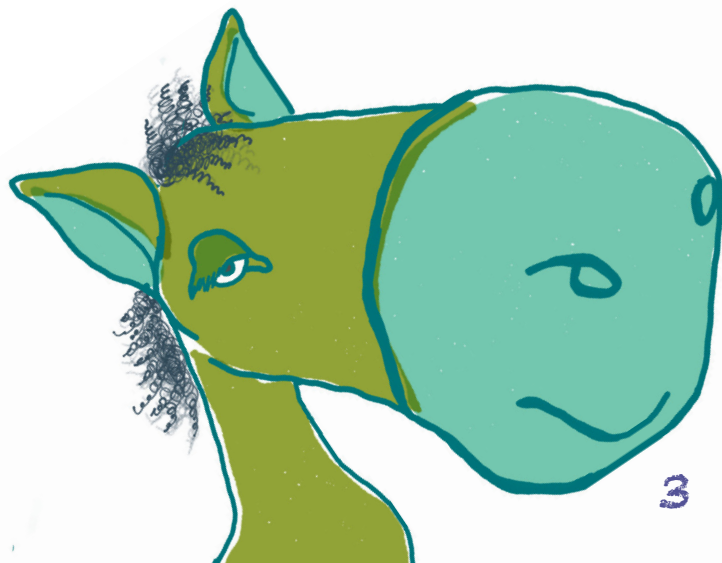
Agnieszka Robak-Haikonen

Kulttuuripolulla ...

Kulttuuripolku on yleistynyt useissa kunnissa nimeksi, jolla kuvataan varhaiskasvatuksen tai perusopetuksen ja kulttuuritoimijoiden yhteistyön muotoa. Se määrittelee konkreettisesti missä vaiheessa varhaiskasvatusta tai perusopetusta on tavoitteena esimerkiksi tehdä vierailuja kulttuurilaitoksiin tai milloin on tarkoitus osallistua taidekasvatustyöpajaan.

Kulttuuripolku ei välttämättä määrittele mitä vierailussa on tarkoitus oppia, mutta sen avulla kulttuurikasvatusta on helppo aikatauluttaa ja resursoida. Orimattilan esiopetussuunnitelmassa puolestaan määritellään eheytyt oppimiskokonaisuudet, kokonaisuuksiin liittyvät opetuksen yleiset tavoitteet sekä yksityiskohtaisemmat tavoitteet, liittyen kulttuurikasvatukseen. (Esiops 4.3 ja 4.4).

Pohdittavaksi ja suunnittelun tueksi

Mitä lastenkulttuuri on meidän yksikön arjessa?

Miten huomioimme kulttuurikasvatuksessa lapsen luonnollisen tavan toimia?

Millä tavoin kulttuurien moninaisuus näkyy yksikössämme? Henkilökunnassa, lapsissa, vanhemmissa?

Millä tavoin edistämme moninaisuuden ymmärtämistä ja millä tavoin se taas edistää yhdenvertaisuutta?

Mitä uutta tuomme esiopetusyksikköme kulttuurikasvatukseen?

Miten hyödynnämme meidän yksikön kulttuuriympäristöä ja -palveluja?

Mitä tarkoittaa kulttuuriperintö ja millaista on lapsen oman kotiseudun kulttuuriperintö?
Mitä se meidän yksikössämme tarkoittaa, ennen, nyt ja huomenna?
Mitkä ovat päiväkodin omia perinteitä: juhlat, tapahtumat ja tavat toimia yms?

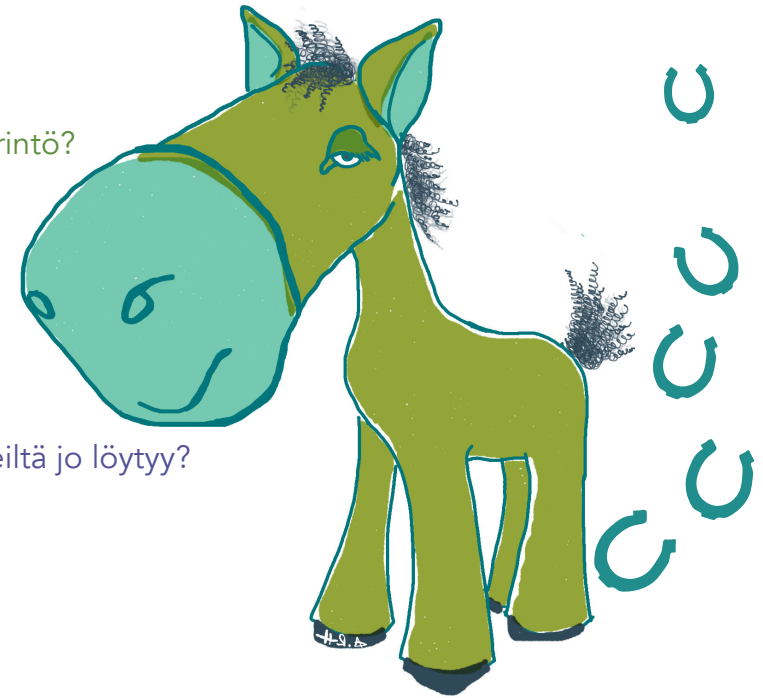
Mitä kulttuuri- ja taidefestivaaleja tai perinnetapahtumia on paikkakunnallamme?

Miten kulttuurikasvatus toteutuu esiopetussuunnitelman kautta?

Miten taiteen- ja kulttuurinalat jo näkyvät yksikössämme? Mitä erityisosaamista meiltä jo löytyy?

Onko joku taiteenala jäänyt yksikössämme vähemmälle huomiolle?

Miten tuemme lasta löytämään omat persoonalliset ilmaisutapansa?

Toiminnan suunnitteluvaiheessa kannattaa huomioida monipuolisesti eri kulttuuri- ja taiteenalat!

Kulttuurikasvatus on pedagogista toimintaa. Tämä tarkoittaa tilanteeseen tarttumista, eikä vain tuokioon sidottua kulttuurikasvatusta. Tärkeää on lapsen oman kulttuurisen toiminnan mahdollistaminen. Yksikön sisäiset esitykset ovat myös lastenkulttuuria ja yhteistyö kulttuurilaitosten kanssa rikastuttaa arkea.

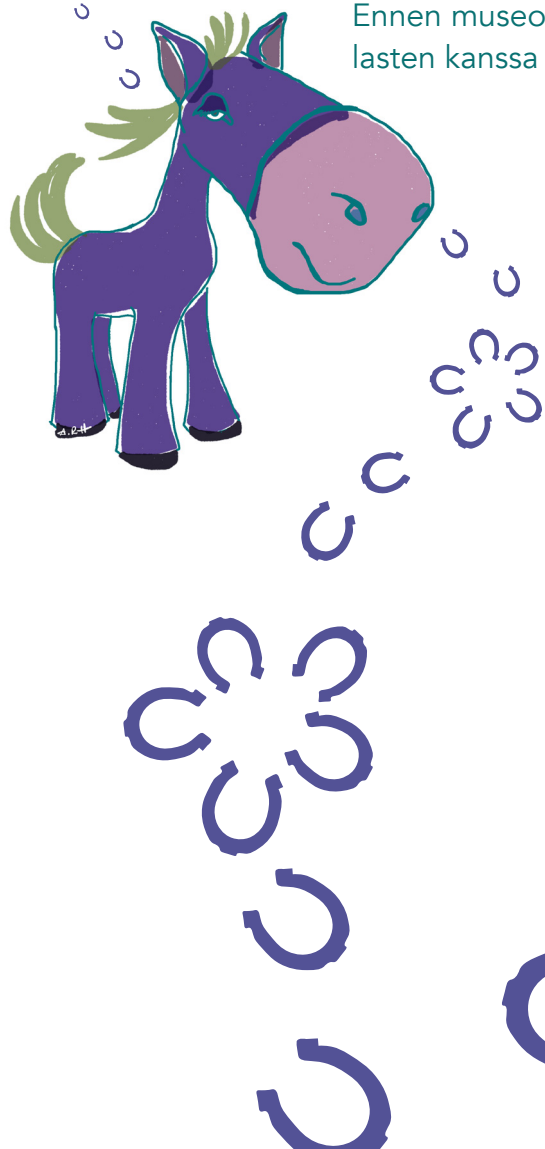
Tämä kulttuurikasvatussuunnitelma sisältää ehdotuksia, vinkkejä ja linkkejä esiopetusyksikköiden toiminnan suunnitteluun. Kulttuurikasvatussuunnitelmassa, samoin kuin esiopetussuunnitelmassa, on kuitenkin kirjattuja tavoitteita. Vonna 2016 kk-suunnitelmaan on kirjattu kaksi: "Kuvapolku" Orimattilan kaupungin taidemuseossa ja omassa yksikössä toteutettava pidempiaikainen projekti. (kts. Kuvapolku ja Projekti)

	Toiminta	Arviointi
K E V A P O L K K E		
P T O J E K K E R T Y S		
Yksikkö:	Vastuhenkilö:	Päivämäärä:

Kuvapolku

Esiopetusikäisten kuvapolku Orimattilan kaupungin taidemuseolla - Neljän teoksen polku ja työpaja

Ennen museoretkeä esiopetusryhmien opettajat saavat sähköpostitse / pedanetissä alustavaa infoa ja lasten kanssa käytettävää materiaalia liittyen museoretkeen.

Viihtyvyys ja turvallisuus

Toivomme, että esiopetusryhmissä keskustellaan museokäyntiin liittyvistä ohjeista kaikkien retkeen osallistuvien lasten kanssa ennen museolle tuloa.

Vierailukäynnillä kuljetaan rauhallisesti. Museotiloissa ei saa juosta. Näyttelytiloissa seiniin ei saa nojata. Taideteokset ovat arvokkaita ja herkkiä, niihin ei saa koskea ellei erikseen niin ole sovittu. Myös sopivaa äänen käyttöä voi hyvin harjoitella. Luvassa on katsomista, kuuntelua ja keskustelua.

Museolla lapset saavat mukaansa istuinalustat joiden kanssa siirytään teoksen luota toiselle. Kuvapolun päätteeksi, työpajassa lapset saavat myös mukavia toiminnallisia tehtäviä.

Museotiloissa lapset ovat ryhmän omien aikuisten valvonnassa, kussakin esiopetusyksikössä arvioidaan museoretkeen osallistuvien aikuisten tarvittava määrä. Jos museolle tuleva esiopetusryhmä jakaantuu taidemuseoryhmäksi ja kirjastoryhmäksi, ohjeet kirjaston puolella ovat samat kuin yleisesti kirjaston käyttäjillä ja lapset ovat ryhmän omien aikuisten valvonnassa.

Tavoitteina on

- muodostaa lapselle käsitys siitä, mikä on taidemuseo
- tuottaa esiopetusikäisille elämys: "Tämä on minun kulttuuriperintöäni; me yhdessä omistamme nämä taideteokset."
- tuottaa oivallus siitä, että taiteessa on kyse ihmisen elämästä, tunteista, ihmisyydestä: taide on kuin ovi toisen ihmisen luo tai kokonaiseen maailmaan
- rohkaista lasta omiin tulkintoihin taiteesta, rakentaa taiteeseen henkilökohtainen suhde, innostaa luovuuteen, kysymyksiin, kokeilemiseen ja toiminnallisuuteen
- herättää lapsen kiinnostus kuvataiteisiin
- vahvistaa käsitystä siitä, että on monenlaisia tapoja ilmaista asioita kuvallisesti sekä monenlaisia tapoja myös tehdä havaintoja kuvista
- vahvistaa käsitystä siitä, että taiteessa on myös lupa ihmetellä ja jäädä vaille tiettyjä tarkkoja faktavastauksia
- vahvistaa kykyä keskittyä ja rauhoittua tutkimaan yhtä kohdetta (taideteosta)
- vahvistaa lapsen taitoja kuuntelijana ja keskustelijana ryhmässä
- vahvistaa esiopetusikäisen ajattelun taitoja

Taidemuseon henkilökunta ottaa vastaan museolle saapuvat eskari-ryhmät.

Kuvapolulla tutustutaan yhteensä neljään museolla nähtävissä olevaan taideteokseen, mukaan valikoitui Helene Schjerfbeckin Sokea nainen, Ferdinand von Wrightin Kyyhkysiä aidalla, yksi Pentti Papinahon veistoksista ja yksi teos ei-esittävän taiteen ryhmästä.

Kaikkiin neljään teokseen voi tutustua neljässä valinnaisessa järjestyksessä, järjestys valitaan jo ennen museoon tuloa, aloitusmateriaaliin tutustuessa. Ohjeisiin, tavoitteisiin ja taustamateriaaliin tutustutaan ennen museoretkeä (Pedanet/Seinätön museo-sovellus).

Kuvapolulle ja työpajaan mahtuu n. 12 lasta kerrallaan. Eskariyhmän toiselle puolikkaalle on samanaikaisesti tarjolla ohjeistettua toimintaa kirjaston puolella. Ryhmät vaihtavat tiloja toimintojensa päätyttyä. Esiopetusyksiköt huolehtivat itse siitä, että omia aikuisia riittää myös kirjaston tiloihin.

Lapsiryhmien omat aikuiset saavat paikan päällä käyttöönsä oppimateriaalia liittyen kuhunkin teokseen, sen avulla tutustutaan teokseen ja taiteilijaan, teoksesta keskustellaan jne. Lapset saavat Kuvapolun ajaksi käyttöönsä istuinalustat. Oppimateriaali on käytettävissä sähköisessä tai tulostetussa muodossa. (Seinätön Museo-sovellus). Käytettävien taustamateriaalien ja oppimateriaalien sisällöistä vastaavat Kulttuurikasvatussuunnitelmatyöryhmän jäsenet.

Viimeisin Kuvapolun neljästä teoksesta liittyy lapsiryhmän kierroksen päättävään pienimuotoiseen työpajaan. Lasten työpaja on helposti toteuttavissa pajatilassa olevien ohjeiden ja materiaalien avulla, lapsiryhmän omien aikuisten avustuksella. Kulttuurikasvatussuunnitelmatyöryhmä hankkii tarvittavat materiaalit pajoihin ja huolehtii, että tilat ja välineet ovat valmiina työpajaa varten.

Pajojen toiminnallinen sisältö on suunniteltu siten että se liittyy kunkin valitun Kuvapolun viimeisimpään teokseen. F.von Wrightin teos Kyyhkysiä aidalla - maalaukseen liittyvä oppimateriaali ohjaa lapset tekemään yhdessä lintuparven suurelle paperille. Pajatilaan tuodaan lintuaiheista materiaalia, mm. täytetty lintu. Ei-esittävään taideteokseen päättyvä polku vie lapsiryhmän tekemään siihen liittyvää omaa taidetta. Helene Schjerfbeckin Sokea nainen-maalauksen aiheeseen aistienvaraiseen taidetyöskentelyyn pajassa. Pentti Papinahon teos puolestaan vie lapsiryhmän rakentamaan yhdessä kolmiulotteista taideteosta.

Kuvapolun työpajoissa valmistuneet taideteokset jäävät museolle. Esiopetusryhmien aikuisten / lasten on hyvä dokumentoida museoretkeä, työskentelyä pajoissa ja tuotosta. Tämän avulla eskareiden on helpompaa jälkepäin arvioida museokäyntiä ja kertoa siitä omin sanoin.

Projekti

Omassa yksikössä toteutettava projektityöskentely

Projektityöskentely tarkoittaa pitkäkestoista, osa osalta, rakentuvaa esiopetustoimintaa. Projekti voi olla jonkun tietyn aihekokonaisuuden valmistuminen kahden viikon aikana tai keskusaiheen ympärillä työskentelyä, tekemistä, havainnointia, oppimista ja elämyksistä nauttimista vaikkapa kolmen kuukauden pituisen jakson ajan.

Esiopetusryhmän projektin aiheena voi olla oikeastaan mikä tahansa. Se voi olla oma teatteriesitys, johon valmistetaan itse nukket, kullit, musiikkia, valot, tehosteita jne. tai se voi olla puutukista itsetehdyille otuksille rakennettu kerrostalo, johon koverretaan kolot ja askarrellaan huonekaluja, ympäristöä jne. Vuodenajan vaihtuminen voi näkyä tukkitalon elämässä, sinne voi joulun alla ilmestyä juhla-valaistus. Tämän edellä mainitun projektin toteuttivat erään turkulaisen päiväkodin eskarit yhdessä aikuisten kanssa.

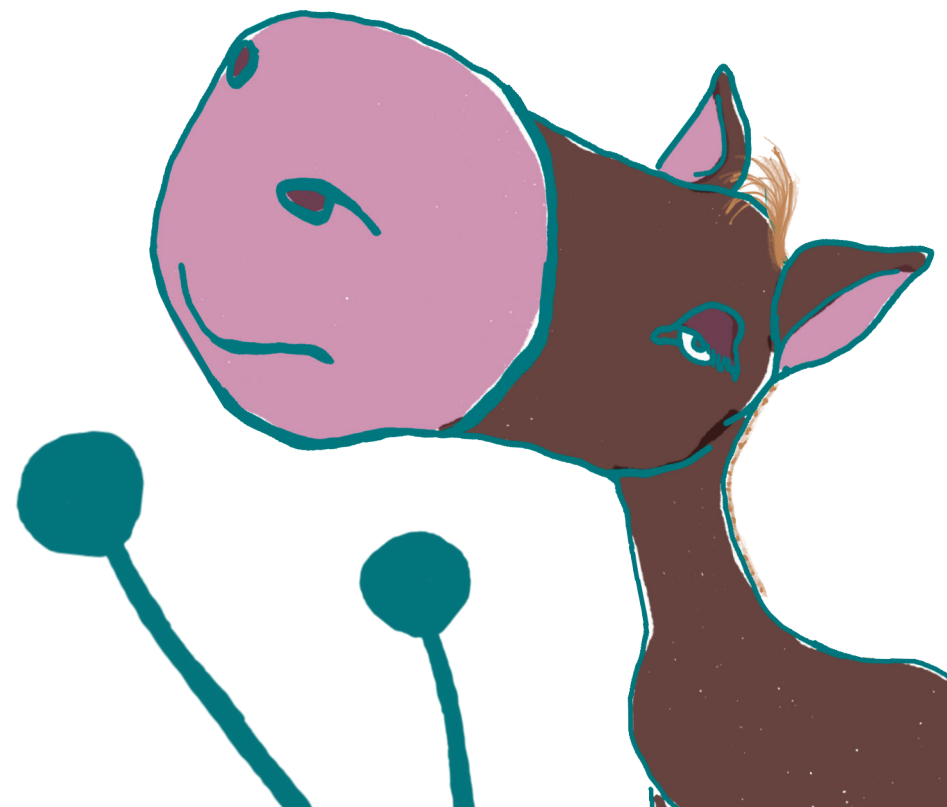
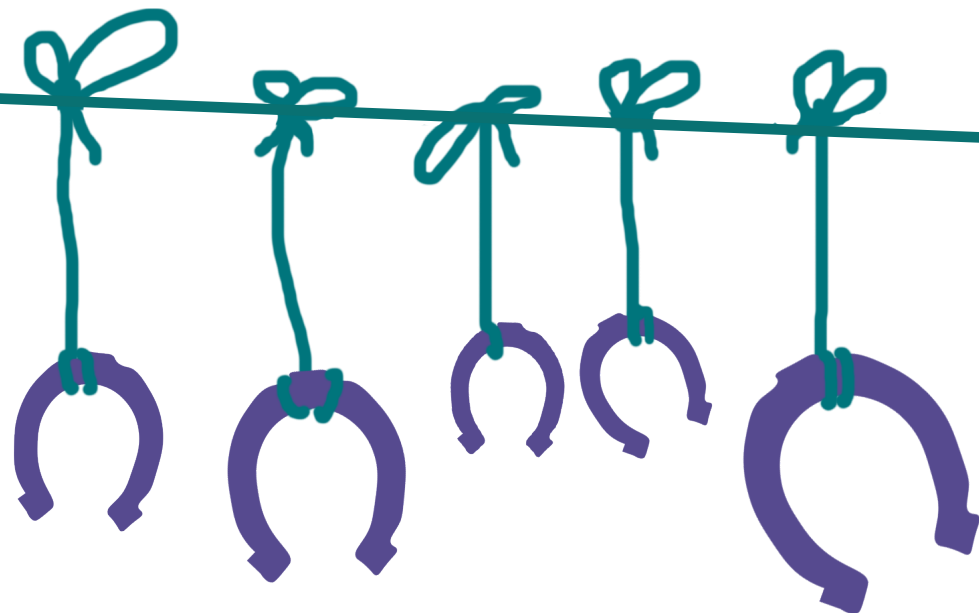
Projektityöskentelyssä on tärkeää

osallistaa esiopetusikäiset heti toiminnan alkaessa, he ovat mukana yhdessä aikuisten kanssa ideoimassa ja suunnittelemassa tulevan toiminnan aihetta ja sitä miten aihetta käsitellään.

Koko projektin ajan eskarit työskentelevät pienryhmissä / ryhmässä ja ovat mukana luotsaamassa sekä kehittelemässä toimintaa. Projektityöskentelyssä tärkeää on yhdessä onnistuminen ja tuotoksen valmistuminen, mutta erityisesti tärkeää on yhdessä tekeminen, yhdessä pohtiminen, havainnoiminen, oppiminen ja toiminnan arviointi.

Yhteys esiopetusuunnitelmaan

Projektityöskentely mahdollistaa uudistetussa valtakunnallisessa esiopetusuunnitelmassa kirjattujen tavoitteiden ja sisältöjen toteutumisen.” Esiopetuksessa lapsia rohkaistaan ja ohjataan käyttämään ilmaisun eri muotoja. Opetus suunnitellaan niin, että lapset saavat elämyksiä taiteesta sekä kokemuksia luovasta prosessista ja siihen kuuluvasta suunnittelun, toteutuksen ja arvioinnin kokonaisuudesta. Toiminnan lähtökohtana ovat lasten aistimukset, havainnot ja kokemukset. Lapsia kannustetaan kertomaan ideoistaan, työskentelystään ja niihin liittyvistä kokemuksista. Toiminnan tuotoksia tarkastellaan yhdessä, ja yhteinen tekeminen näkyy oppimisympäristöissä. Lasten ilmaisussa ja työskentelyn dokumentoinnissa käytetään monipuolisesti erilaisia materiaaleja ja välineitä. Opetuksessa hyödynnetään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä ja lähiseudun kulttuuritarjontaa”. (Orimattilan esiopetusuunnitelma. 4.3 Oppimisen yhteiset tavoitteet ja oppimiskokonaisuudet, ilmaisun monet muodot.)

Orimattilassa

Orimattilan taidemuseo

Lahdentie 65
Kulttuuritalo 2. krs
puh. 044 781 3567
www.orimattila.fi/taidemuseo
henrika.suna@orimattila.fi

Orimattilan kotiseutumuseo

Pappilantie 4
puh. 040 569 6672
(kulttuuritoimenjohtaja)
puh. 044 781 3567
(taidemuseo)
www.orimattila.fi

Artjärven kotiseutumuseo

Artjärven kotiseutuyhdistys,
pj. Kirsti Metso
puh. 040 099 7528
www.orimattila.fi

Pullomuseo

Puistotie 12 B
orimattilanpullomuseo.net

Soile Yli-Mäyryn Taidelinna

Erkontie 8
www.soileyli-mayry.com

Villa Roosa

Käkelänraitti 4
www.villaroosa.fi

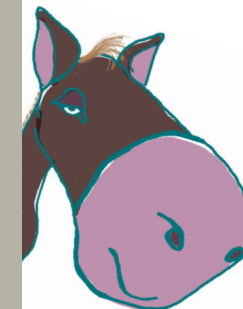
Rakennettu kulttuuriympäristö ja arkkitehtuuri

Museoviraston merkittäväksi luokittelemat kohteet:

Orimattilan kirkonmäki,
Tönnönkosken silta ja myllypaikka,
Heinämaan kylä,
Kinttulan kartano,
Ratulan kartano.

Muistomerkit ja patsaat

Keskustassa: Orimattilan Sankarihauta, Karjalaan jääneiden vainajien muistomerkki hautausmaalla, Va-kaumuksensa puolesta vuonna 1918 kaatuneiden muistomerkki hautausmaalla, saksalaisten kaatuneiden muistomerkki hautausmaalla, Mannerheim-ristin ritari Toivo Johannes Ovaskan hautakivi hautausmaalla, "Elämänpuut parivartiassa" seurakuntakodin edustalla, laatta seurakuntakodin seinällä: Veteraanien perintö- vapaa isänmaa, "Ajan raitio" veteraanimuistomerkki Jymylinnan mäellä, "Pallopatsas" vapaussodan muistomerkki seurakuntakodin edessä, Orimattilan miesten taistelupaikat ja sotien muistoristit – taulu kaupungintalolla, J.H. Erkon patsas kaupungintalon edustalla, Orimattilan varsat -monumentti valtion virastotalon edustalla, Urho Kekkonen muistokivi valtion virastotalon edustalla,

”Tekstiilipuu” Helsingintien ja Artjärventien risteyksessä.

Kuivannolla: Kuivannon Sankarihauta, Ville Halmeen hautausmaalla, Vakaumuksen puolesta kaatuneiden muistomerkki Katajämäessä, saksalaisotilaiden muistomerkki Artjärventien ja Koskustenttien risteyksessä, Ville Halmeen kuolinpaikan muistolaatta.

Luhtikylässä: Selma Anttilan muistomerkki Luhtikylän nuorisoseuran talon pihalla.

Artjärvellä: Alfred Tannerin muistomerkki sekä Sibeliuksen muistomerkki

Kotiseutuarkistot

Orimattilan kotiseutuarkisto
Artjärven kotiseutuarkisto

Urho Kekkosen Arkisto

www.ukk-arkisto.fi

Orimattilan Taideyhdistys

orimattilantaideyhdistys.blogspot.fi

Mallusjärven taiteilijayhteisö

Kuvataiteilijat: Tytti Götsch,
Virpi Kanto, Tapani Kokko,
Jukka Lehtinen ja Marko Suomi.

Heinämaan Pitsinkutojat ry

www.heinamaanpitsi.fi

Orimattilan Teatteri

www.orimattilanteatteri.fi

Kuorot ja muu musiikki

Perinkonut
www.perinkonut.fi

Ictus Spei

Orimattilan Mieslaulajat
www.orimattilanmieslaulajat.fi

Mallusjoen torvisoittokunta

Mutkattomat
www.mutkattomat.fi

Kirjasto

Lahdentie 65
16300 Orimattila
puh. 044 781 3568
orimattilan.kirjasto@orimattila.fi
www.orimattilankirjasto.fi

Koulut

peda.net/orimattila

Vinkit ja linkit

Suomen lastenkulttuurikeskusten liitto / www.lastenkulttuuri.fi

Tervetuloa lastenkulttuurin kattavaan valtakunnalliseen portaaliin. Portaali toimii verkostoitumisvälineenä ja tietopankkina lastenkulttuuriorganisaatioille, lastenkulttuuritoimijoille ja lastenkulttuurin yleisöille. Sivustolta löytyvät alan ajankohtaisimmat tiedot ja tapahtumat (mm. Menetelmäoppaat)

Lastenkulttuurikeskus EFEKTI / www.phlastenkulttuuri.fi

Efektii on kahdeksan Päijät-Hämeen kunnan alueella toimiva lastenkulttuurikeskus, jonka kautta järjestetään kulttuuri-tarjontaa alueen päiväkoteihin ja kouluihin.

Arkkitehtuurikoulu Arkki / www.arkki.net

Lasten ja nuorten arkkitehtuurikoulu Arkki ry on yleishyödyllinen yhdistys, jonka tarkoituksena on tukea ja kehittää lapsille ja nuorille suunnattua arkkitehtuuriin, rakennettuun ympäristöön, kulttuuriympäristöön, esineelliseen ympäristöön sekä rakentamisen ekologisiin perusteisiin liittyvää kasvatustyötä.

www.sport.fi/varhaiskasvatus / www.suunnittelenniikuntaa.fi

Tietoa, valmiita materiaalia liikunnasta; entinen Nuori Suomi - sivusto, mm. "Varpaat vauhtiin!" -kampanja

Ötökkätieto / www.otokkatieto.fi

Sivuston tekijät ovat FM Leena Luoto, joka on kirjoittanut tekstit ja FM Heikki Luoto, joka on kuvannut ötökät, ellei kuvassa ole toisin mainittu. Tietoa puutarhan ja pihapiirin monimuotoisesta luonnosta ja inspiroivia valokuvia.

Kirjallisuus

Musta tuntuu punaiselta; Sinikka Rusanen, Mirva Kuusela, Kati Rintakorpi, Kaisa Torkki; 2014

Loikaten leikkiin, rohkeasti rooliin!; Terhi Martinez-Abarca; 2015

Lasten oma vuosikirja; Tuula Korolainen, Riitta Tulusta; Lasten Keskus; 2014

Taiteen ja leikin lumous; Seija Karppinen; 2001

Teatteria tenaville; Raija Airaksinen, Seija Okkonen; 2006

Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa; Inkeri Ruokonen, Sinikka Rusanen, Anna-Leena Välimäki; 2009

Lasten ja nuorten taideterapia; Daniela Seeskari (2004)

Unennäkijä tulee – Hugo Simbergin kuvia; Marjatta Levanto; Otava; 2000

Utelias puu; Merja Lieppinen, Alaya Anneli Willman; Lasten Keskus; 2008

Valokuvan terapeuttinen voima; Ulla Halkola, Lauri Mannermaa, Tarja Koffert, Leena Koulu (toim.); 2009

www.lastenkeskus.fi

www.opettajantietopalvelu.fi

Sovellukset (Appsit) tableteille

- Nuottiniitty - yhdistää maalaamisen ja musiikin / ANDROID APPS (Google Play) / iOS (App Store) • Bamboo Paper / ANDROID APPS (Google Play) / iOS (App Store) / Microsoft
- Sanataituri / iOS (App Store) • Molla ABC - esiopetusikäisille suunnattu suomenkielinen oppimispeli tekstauskirjainten ja numeroiden piirtämisen harjoitteluun / ANDROID APPS (Google Play) / iOS (App Store) • Matikkakunkku Juniori Ilmainen / ANDROID APPS (Google Play) / iOS (App Store) • Ekapeli Alku / ANDROID APPS (Google Play) / iOS (App Store) • Pikku Kakkonen / ANDROID APPS (Google Play) / iOS (App Store) • Hand shadow puppets lessons / ANDROID APPS (Google Play) / iOS (App Store)
- Bee-Bot / iOS (App Store) • Ihmiskeho / iOS (App Store) • Tellagami Edu/ iOS (App Store) • Night sky Lite / ANDROID APPS (Google Play) / iOS (App Store) • Geoboard / ANDROID APPS (Google Play) / iOS (App Store) • Solar System Scope / ANDROID APPS (Google Play) / iOS (App Store) • GarageBand / iOS (App Store)

